

Nr 3

Näringsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar i statsverkspropositionen om vissa anslag för budgetåret 1971/72 inom handelsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

I betänkandet behandlas propositionen 1971: 1 bilaga 12 såvitt denna bilaga hänvisats till näringsutskottet samt motioner med anknytning därtill. Förutom motioner som mera direkt hänför sig till framställningarna om anslag behandlas motioner om stöd till hushållsproduktsindustrin och om lagstiftning m. m. på konsumentområdet.

DRIFTBUDGETEN

TIONDE HUVUDTITELN

Handelsdepartementet m. m.

1. **Handelsdepartementet. Krigsmaterielinspektionen.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna A 1 och A 2, s. 9 f.) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Handelsdepartementet* ett förslagsanslag av 4 546 000 kr.,
2. till *Krigsmaterielinspektionen* ett förslagsanslag av 167 000 kr.

2. **Kollegiet för Sverige-information i utlandet.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten A 3, s. 10—12) och hemställer

att riksdagen till *Kollegiet för Sverige-information i utlandet* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 1 217 000 kr.

3. **Handelssekreterare.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten A 4, s. 12—15) och hemställer

att riksdagen till *Handelssekreterare* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 7 970 000 kr.

4. **Kommittéer m. m. Extra utgifter.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna A 5 och A 6, s. 15) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Kommittéer m. m.* ett reservationsanslag av 1 900 000 kr.,
2. till *Extra utgifter* ett reservationsanslag av 50 000 kr.

Utrikeshandel m. m.

5. **Kommerskollegium. Sprängämnesinspektionen.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna B 1 och B 2, s. 16—19) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Kommerskollegium* ett förslagsanslag av 9 609 000 kr.,
2. till *Sprängämnesinspektionen* ett förslagsanslag av 1 146 000 kr.

6. **Främjande av utrikeshandeln m. m.** Kungl. Maj:t har (punkten B 3, s. 19—24) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad chefen för handelsdepartementet anfört om dispositionen av medel från anslaget Främjande av utrikeshandeln m. m. för att täcka kostnader för inredning av Sverigehuset,

2. till Främjande av utrikeshandeln m. m. för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 8 017 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1971: 102 av herrar Hedlund (c) och Hclén (fp) vari hemställs att riksdagen skall till Främjande av utrikeshandeln m. m. för budgetåret 1971/72 anvisa ett med 1 063 000 kronor förhöjt reservationsanslag om 9 070 000 kronor, varav 6 243 000 kronor ges till kollegiet för Sverige-information i utlandet för kommersiell information i enlighet med vad som anförts i motionen,

dels motionen 1971: 217 av herr Sjönell m. fl. (c, fp) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa att eventuell avveckling av handelskamrarna i New York och Düsseldorf sker vid en sådan tidpunkt att exportsynpunkter såväl som trygghetssynpunkter beaktas, att inga ytterligare särbeslut beträffande handelskamrar skall göras innan exportfrämjandeutredningen framlagt sitt resultat och att trygghetsaspekten beaktas vid samtliga förändringar som kommer att föreslås,

dels motionen 1971: 275 av herr Bohman m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall a) anhålla om utredning och förslag om stöd för utställning och försäljning av svenskt konsthantverk, b) anhålla att tilläggsdirektiv utfärdas till exportfrämjandeutredningen att undersöka möjligheterna att i samband med exportfrämjande åtgärder för industrin göra svensk kultur känd i utlandet,

dels motionen 1971: 1060 av herr Andersson i Örebro m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen till Främjande av utrikeshandeln m. m. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit skall anvisa 50 000 kr. till exportrådet för den mindre industrin för uppsökande och informerande verksamhet,

dels motionen 1971: 1061 av herr Andersson i Örebro m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall begära förslag till 1972 års riksdag om inrättande av tjänst vid exportrådet för den mindre industrin för främjande av exporten av licenser och know-how.

Motionerna

I motionen 1971: 102 erinras om utrikeshandelns stora betydelse för det svenska näringslivet. Mot bakgrund av det underskott om 1 370 milj. kr. som den svenska handelsbalansen uppvisade under 1970 understryker motionärerna behovet av ökade insatser för att främja exporten. De under senare år vidtagna åtgärderna på området, bl. a. tillkallande av exportfrämjandeutredningen och införande av ett särskilt exportstöd för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin, är enligt motionärerna ett steg i positiv riktning. De framhåller dock att de ökade krav som ställs på marknadsföring av produkter samt den hårda internationella konkurrensen talar för en successiv utbyggnad av resurserna för exportfrämjande åtgärder och att den mindre industrin härvidlag bör prioriteras. Enligt motionärerna bör de medel som anvisas till kollegiet för Sverige-information särskilt användas för konkreta exportfrämjande projekt enligt de förslag som Sveriges allmänna exportförening och exportrådet för den mindre industrin lagt fram.

Förslag om stöd till den mindre och medelstora industrin genom en utbyggnad av exportrådet för den mindre industrin förs fram i två motioner. Denna industri står, anför det i motionen 1971: 1061, på en hög nivå beträffande teknisk utveckling och innovation. Trots att det bland företagen föreligger intresse för att internationellt försälja licenser och teknisk know-how har företagen f. n. små möjligheter härtill, bl. a. på grund av att de saknar experter inom den egna administrationen. Motionärerna hävdar att en förstärkning av exportrådets resurser för insamlande av information och rådgivning angående sådan marknadsföring skulle vara ett verksamt stöd för företagen. I motionen 1971: 1060 erinras om att en huvuduppgift för exportrådet för den mindre industrin är att hålla en nära kontakt med enskilda företag i alla delar av landet. Denna kontakt och en god kännedom om de olika företagen är enligt motionärerna en förutsättning för en effektiv exportfrämjande verksamhet. De resurser som f. n. står till exportrådets förfogande medger inte så omfattande kontakter med företagen som vore önskvärda och inte heller en utbyggnad av samarbetet med företagareföreningarna.

Frågan om den framtida organisationen av handelssekreterar- och handelskamarverksamheten behandlas i motionen 1971: 217. Motionärerna ifrågasätter den av Kungl. Maj:t föreslagna avvecklingen av handelskamrarna i New York och Düsseldorf med hänvisning dels till pågående utredningsarbete inom exportfrämjandeutredningen, dels till den korta tid inom vilken avvecklingen beräknas skola ske, dels till att en ny organisation bör ha byggts upp innan handelskamrarna avvecklas.

Förslagen i motionen 1971: 275, vilka syftar till ökat stöd åt svenskt konsthantverk, bygger på den allmänna bedömning av kulturpolitikens uppgifter och värdet av ett rikt och varierat kulturliv som anges i motionen 1971: 249. Motionärerna påpekar att konsthantverket utgör en viktig del av kulturlivet men att konsthantverkarna i allmänhet har stora svårigheter att distribuera och marknadsföra sina produkter.

Pågående utredningar

Exportfrämjandeutredningen (ordförande: landshövding Gunnar von Sydow) tillkallades 1969 för att utreda frågor om exportfrämjande verksamhet. I direktiven framhålls att organisationen för sådan verksamhet ger en splittrad bild. Den fråga som i första hand bör övervägas är fördelningen av ansvaret för denna verksamhet mellan staten och näringslivets organisationer och omfattningen av statens stöd till verksamheten. Utgångspunkten bör därvid vara att det statliga engagemanget måste rymmas inom en på samma sätt som hittills fastställd kostnadsram. Mot bakgrund av ett alltmer utvecklade nordiskt handelspolitiskt samarbete bör förhållandena i de nordiska grannländerna studeras. Utredningen har vidare i uppdrag att pröva de organisatoriska formerna för den statliga exportfrämjande verksamheten och överväga om ansvaret för den kommersiella informationen skall åvila informationskollegiet eller föras över till ett statligt organ för exportfrämjande verksamhet. I utredningens uppdrag ingår även att se över den specialiserade kommersiella verksamheten på fältet, dvs. handelssekreterarorganisationen och utlandshandelskamrarna. Det bör också övervägas om fältorganisationen f. n. är riktigt avvägd och organiserad med hänsyn till de olika marknadernas nuvarande och potentiella betydelse för svensk export. Utredningen har att föreslå erforderliga åtgärder för att åstadkomma samordning av myndigheternas och organisationers exportfrämjande verksamhet.

Enligt tilläggsdirektiv som utfärdats den 14 januari 1971 har utredningen fått i uppdrag att pröva det framtida behovet av en statlig specialiserad kommersiell representation vid sidan av utrikesförvaltningen eller andra statliga insatser på orter där statsstödda svenska utlandshandelskammare finns. I samband därmed bör en plan för en minsk-

ning av statens bidrag till handelskamrarna upprättas. Det framhålls att arbetet bör bedrivas skyndsamt så att förslaget läggs fram om möjligt före utgången av innevarande budgetår.

1965 års musci- och utställningssakkunniga (ordförande: generaldirektör Lennart Holm) har i uppdrag att utreda frågor rörande museiväsendet och verksamhet med riksutställningar m. m. I direktiven erinras om de problem som sammanhänger med olika åtgärder dels för att anordna informativa utställningar, dels för att bereda konstnärerna bättre utställnings- och försäljningsmöjligheter. Utredningsarbetet bör ta sikte på att närmare klarlägga de arbetsformer som kan vara mest lämpliga för att stimulera konstintresset. Av grundläggande betydelse är, anføres det, att de utövande konstnärerna får möjlighet att marknadsföra sina alster till en så bred allmänhet som möjligt. Utredningen bör i detta syfte närmare undersöka de nuvarande förhållandena på området, skapa överblick över utställningsverksamheten, inventera beståndet av utställningslokaler och kartlägga konstföreningarnas verksamhet som förmedlare av konst.

Utskottet

Kungl. Maj:ts förslag innebär att under ifrågavarande anslag skall beräknas till kollegiet för Sverige-information i utlandet 5 243 000 kr., till exportrådet för den mindre industrin 855 000 kr., till utlandshandelskamrarna 1 094 000 kr., till praktikantverksamheten vid dessa handelskamrar 264 000 kr., till Svenska slöjdföreningen 300 000 kr. och till exportfrämjande åtgärder i övrigt 261 000 kr.

För de svenska handelskamrarna i utlandet medför propositionens förslag att bidraget för nästa budgetår minskas med 266 000 kr. och att anslaget till praktikantverksamheten vid handelskamrarna i New York och Düsseldorf räknas ner med 86 000 kr. Denna minskning föranleds av den i propositionen under anslagsrubriken Handelssekreterare föreslagna utbyggnaden av handelssekreterarorganisationen med ytterligare fem handelssekreterarkontor fram till den 1 januari 1972. Anslaget till handelsssekreterare föreslås öka med 2 170 000 kr. till totalt 7 970 000 kr. I samband med denna utbyggnad bör, anføres det, statens bidrag till de svenska utlandshandelskamrarna successivt dras ner. I New York och Düsseldorf föreslås att staten övertar den kommersiella representationen från de svenska handelskamrarna och att de statliga stipendierna för praktikantplatser vid kamrarna förs över till handelssekreterarkontoren därstädes. De tre övriga handelssekreterarkontoren, ett för de sydöstra delarna av Föränta staterna, ett i Förbundsrepubliken Tyskland för den sydtyska marknaden och ett i norra Italien, bör enligt förslaget inrättas först den 1 januari 1972. I propositionen uttalas att statens exportfrämjande verksamhet alltmer bör in-

riktas på att tillföra de svenska exportföretagen kvalificerat kunnande inom marknadsföring.

Utskottet ansluter sig till propositionens bedömning av handelssekreterarinstitutionen som ett gott instrument för att förmedla kvalificerad marknadskonsultation till företagens egna exportaktiviteter och biträder Kungl. Maj:ts förslag om utbyggnaden av handelssekreterarorganisationen. Med anledning av hemställan i motionen 1971: 217 om att eventuell avveckling av handelskamrarna i New York och Düsseldorf sker vid en sådan tidpunkt att exportsynpunkter såväl som trygghetsynpunkter beaktas vill utskottet framhålla följande. De svenska handelskamrarna i utlandet är självständiga organ med såväl svenska som utländska medlemmar. De fungerar dels som serviceorgan, dels som intresseorgan för sina medlemmar. Till verksamhetens finansiering lämnar staten dels ett allmänt bidrag motsvarande 50 % av handelskamrarnas intäkter från medlemsavgifter, dels bidrag till lönerna för handelskamrarnas chefer med 40 000—48 000 kr. Arbetsgivaransvaret åvilar handelskamrarna. Utskottet är medvetet om att den i propositionen föreslagna minskningen för nästa budgetår av bidraget till handelskamrarna i New York och Düsseldorf kan komma att medföra omställningsproblem bl. a. beroende på den korta tid inom vilken omorganisationen skall genomföras. Inte minst med hänsyn till behovet av en kontinuerligt väl fungerande kommersiell representation förutsätter utskottet att de problem som motionärerna pekat på beaktas vid omorganisationen.

Beträffande yrkandena i motionen att inga ytterligare särbeslut beträffande handelskamrar skall göras innan exportfrämjandeutredningen framlagt sitt resultat samt att trygghetsaspekten skall beaktas vid samtliga förändringar som kommer att föreslås får utskottet erinra om de i det föregående redovisade tilläggsdirektiven till exportfrämjandeutredningen. Enligt dessa skall utredningen särskilt pröva behovet av ett statligt stöd till handelskamrarna samt upprätta en plan för en minskning av statens bidrag till handelskamrarna. Detta arbete bör enligt direktiven bedrivas skyndsamt med sikte på att förslag skall kunna läggas fram om möjligt före utgången av innevarande budgetår. Med hänsyn härtil anser sig utskottet inte ha anledning att nu tillstyrka en särskild framställning i saken till Kungl. Maj:t.

Vad beträffar kollegiet för Sverige-information i utlandet innebär Kungl. Maj:ts förslag en i förhållande till innevarande budgetår oförändrad medelsanvisning. I motionen 1971: 102 betonas vikten av starkt ökade insatser för att öka exporten, och motionärerna föreslår en uppräknig av anslaget med totalt 1 063 000 kr., varav 63 000 kr. skall anvisas till exportrådet för den mindre industrin. En förstärkning med 50 000 kr. av exportrådets resurser för uppsökande och informerande verksamhet föreslås i motionen 1971: 1060.

Utskottet vill erinra dels om att medelsanvisningen under detta anslag till kommersiell information i utlandet sedan 1965 ökat med 2 milj. kr., dels om att propositionens förslag om en utbyggnad av handelssekreterarorganisationen innebär en betydande ökning av statens exportfrämjande verksamhet, dels om att i propositionen också föreslås att 4 700 000 kr. skall anvisas till exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrin samt den manuellt arbetande glasindustrin. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motionen 1971: 102.

Exportrådet har för budgetåret 1970/71 erhållit 605 000 kr. av anslagsmedel samt 60 000 kr. av särskilda fondmedel för handläggning av marknadsundersökningar. Kungl. Maj:t föreslår nu en ökning av anslaget med 250 000 kr. till totalt 855 000 kr. Utskottet har funnit sig böra godta Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker således motionen 1971: 1060.

I motionen 1971: 1061 hemställs om förslag till 1972 års riksdag om inrättande av tjänst vid exportrådet för den mindre industrin för främjande av exporten av licenser och know-how. Utskottet anser det inte möjligt att nu ta ställning till hur resurserna för budgetåret 1972/73 skall fördelas och avstyrker därför motionen.

I motionen 1971: 275 hemställs dels om utredning och förslag om stöd för utställning och försäljning av svenskt konsthantverk, dels om att tilläggsdirektiv utfärdas till exportfrämjandeutredningen att undersöka möjligheterna att i samband med exportfrämjande åtgärder för industrin göra svensk kultur känd i utlandet. Av motiveringen framgår att motionärerna beträffande den senare delen av yrkandet främst syftar till att åstadkomma förbättrade möjligheter för utställning och försäljning av svenskt konsthantverk utomlands.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att åtgärder behövs för att stödja och sprida svenskt konsthantverk såväl inom landet som internationellt. Vad avser motionärernas yrkande om tillsättande av en utredning får utskottet erinra om att direktiven till 1965 års musei- och utredningssakkunniga särskilt understryker betydelsen av att de utövande konstnärerna får möjlighet att marknadsföra sina alster till en så bred allmänhet som möjligt. Utredningen skall i detta syfte närmare undersöka de nuvarande förhållandena på området. Med hänsyn härtill finner utskottet inte skäl föreligga för den i motionen föreslagna framställningen till Kungl. Maj:t.

Uppgiften att främja kulturutbytet med utlandet samt att sprida kännedom om svenskt samhällsliv i utlandet åvilar Stiftelsen Svenska institutet. Institutet har under de senaste åren vid ett flertal tillfällen medverkat till utställningar av svenskt konsthantverk i utlandet. Exportfrämjandeutredningen har i uppdrag att generellt pröva fördelningen mellan staten och näringslivets organisationer av ansvaret för den ex-

portfrämjande verksamheten. Utredningen har sålunda inte att behandla enskilda branschers problem. Utskottet finner därför inte anledning att tillstyrka motionen i denna del.

Vad i propositionen anförts och föreslagits har inte föranlett andra uttalanden från utskottets sida än vad som framgår av det föregående.

Äberopande vad här anförts hemställer utskottet

1. att riksdagen godkänner vad i propositionen anförts om dispositionen av medel från anslaget Främjande av utrikeshandeln m. m. för att täcka kostnader för inredning av Sverigehuset,
2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionerna 1971: 102 och 1971: 1060 till *Främjande av utrikeshandeln m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 8 017 000 kr.,
3. att riksdagen avslår motionen 1971: 217 angående handelskamrarna i New York och Düsseldorf,
4. att riksdagen avslår motionen 1971: 275 om stöd för försäljning av svenskt konsthantverk,
5. att riksdagen avslår motionen 1971: 1061 om inrättande av ytterligare en tjänst vid exportrådet för den mindre industrin.

7. Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten B 4, s. 24 f.) och hemställer

att riksdagen till *Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 100 000 kr.

8. Bidrag till vissa internationella byråer m. m. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten B 5, s. 25) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till vissa internationella byråer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 347 000 kr.

9. Exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin. Kungl. Maj:t har (punkten B 6, s. 26) föreslagit riksdagen att till Exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 4 700 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1971: 216 av herr Blomkvist m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa om snabb un-

dersökning samt förslag med syfte "att det stimulansprogram som nu prövas inom den manuella glasindustrin även kan utgå till företag inom hushållsorslinsindustrin",

dels motionen 1971: 1073 av herr Hovhammar (m) vari hemställs

1) att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall hemställa om förslag till innevarande års riksdag om ytterligare förstärkningar av stödet till den svenska, manuellt arbetande glasindustrin innebärande högre bidragsbelopp och en avsevärt mindre restriktiv hållning till användandet av de direkta statsbidragen i syfte att möjliggöra en satsning på kraftigt ökad export av branschens produkter, samt

2) att riksdagen i avvaktan på Kungl. Maj:ts förslag om ytterligare förstärkningar skall till Exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin anvisa 6 700 000 kronor, varav 2 500 000 kronor till exportfrämjande åtgärder för den manuellt arbetande glasindustrin.

Motionerna

I motionen 1971: 1073 erinras om att det belopp för exportstöd till glasindustrin som 1969 förordades från branschens sida var 8 milj. kr. under en femårsperiod, dvs. ett årligt stöd motsvarande ca 3 % av exportvärdet av manuellt tillverkat glas 1970. Enbart försäljningskostnaderna vid exportförsäljning anges uppgå till ca 15 % av exportvärdet. Statsmakternas nedskärning av branschens yrkanden har, anför motionären, starkt beskurit möjligheterna till ett samlat exportarbete. De vid 1971 års början genomförda höjningarna av de statliga avgifterna för arbetskraften sägs för hela branschen uppgå till ett belopp som överstiger hittills beslutat exportstöd.

Strukturomvandlingen inom branschen har, framhålls det vidare, gått snabbt under 1970. Företagsnedläggningar och konkurser har berört ca 500 anställda eller ca 15 % av de i branschen sysselsatta. Branschen har emellertid visat förmåga att anpassa sin verksamhet till det aktuella läget på världsmarknaden. Ett par fusioner har genomförts och några samverkansgrupper för effektivare exportförsäljning etablerats. Den erforderliga produktutvecklingen och marknadsföringen är dock ekonomiskt krävande och återvinningstiden för investeringar lång. Avslutningsvis anføres att svenskt glas ofta på exportmarknaden öppnat vägen för andra, mera anonyma produkter.

Hushållsorslinsindustrin i Sverige står, sägs i motionen 1971: 216, inför liknande problem som textil- och konfektionsindustrierna och den manuellt arbetande glasindustrin. Den är en av de mest löneintensiva branscherna i landet och utsatt för stark konkurrens genom utländska lågprisprodukter. Strukturomvandlingen har medfört att såväl antalet företag som antalet anställda minskat. En fortsatt koncentration på sor-

timent som kan exporteras är enligt motionärernas mening den mest varaktiga lösningen av branschens svårigheter. Företag inom branschen uppges ha haft kontakter med de större glasbruken i fråga om marknadsföring på exportmarknaderna.

*Uppgifter om den manuellt arbetande glasindustrin och om hushålls-
porslinsindustrin*

I propositionen 1970: 41 lämnades (s. 29) vissa uppgifter om den manuellt arbetande glasindustrin. Av det 35-tal glasbruk som berördes i propositionen har tre nedlagts under 1970.

På grundval av Sveriges offentliga statistik och (beträffande år 1970) material från generaltullstyrelsen kan följande statistiska uppgifter lämnas om Sveriges produktion (P), export (E) och import (I) av hushålls- och prydnadsglas samt belysningsglas (milj. kr.):

	1968			1969			1970		
	P	E	I	P	E	I	P	E	I
Hushålls- och prydnadsglas	99	36	23	..	36	28	..	41	31
Belysningsglas	16	6	3	..	6	5	..	8	6
Summa	115	42	26	..	42	33	..	49	37

Hushålls- och prydnadsporslin tillverkas i Sverige av fyra företag, varav två är dominerande, nämligen AB Rörstrands porslinsfabriker (dotterbolag till Uppsala-Ekeby AB), Lidköping, och AB Gustavsbergs fabriker.

Om produktion, export och import av hushålls- och prydnadsporslin kan följande statistiska uppgifter lämnas (milj. kr.):

	1967	1968	1969
Produktion	73	70	70 (prel.)
Export	12	12	12
Import	44	46	53

AB Rörstrands fabriker varslade i december 1970 om personalinskränkningar våren 1971, omfattande ca 200 av ca 800 anställda. I avslutning till detta varsel meddelades att företaget ämnade inrikta produktionsresurserna på de delar av sortimentet som har en stabil och expanderande avsättning, framför allt på exportmarknader. Härigenom skulle produktion i längre serier uppnås. Någon minskning av den totala försäljningsvolymen beräknades inte ske. En intensifierad exportmarknadsbearbetning uppavs ha givit goda resultat och skola fortsättas. — AB Gustavsbergs fabriker har inom hushållssektorn ca 400 anställda.

Interpellation om hushållsporslinsindustrin 1970

Chefen för industridepartementet statsrådet Wickman besvarade den 28 april 1970 i andra kammaren (prot. 1970: 21, s. 170) en interpellation av herr Blomkvist (s), vari under hänvisning till det då framlagda förslaget om stöd till textil- och konfektionsindustrierna och den manuell arbetande glasindustrin uttalades önskemål om en undersökning av den svenska porslinsindustrins situation. I interpellationssvaret påpekades att hushållsporslinsindustrin uppvisar en helt annan och mera gynnsam företagsstruktur än de övriga nämnda branscherna. På egen hand hade den alltså lyckats åstadkomma den koncentration av tillverkningen till färre och effektivare företagenheter som målet var att få till stånd för dessa. Regeringen hade därför i dagsläget inte ansett särskilda näringspolitiska insatser för porslinsindustrin vara påkallade. Inte heller en särskild utredning med syfte att anvisa vägar för företagens framtida handlande ansågs angelägen. Härmed uteslöts dock icke "behovet av en kontinuerlig bevakning av utvecklingen inom branschen och en beredskap att, om så skulle visa sig nödvändigt, ingripa med åtgärder". Avslutningsvis framhölls att det aktuella stödprogrammet för bl. a. glasindustrin måste ses som en försöksverksamhet. Inga ytterligare program av detta slag borde genomföras förrän resultaten av redan vidtagna åtgärder hade utvärderats.

Utskottet

Det statliga stödet till exportfrämjande åtgärder för den manuellt arbetande glasindustrin ingår i ett försöksprogram omfattande tre budgetår, av vilka det nu löpande är det första. Möjligheter att bedöma stödåtgärdernas verkningar föreligger således ännu icke. Att branschen befinner sig i ett besvärligt läge bestyrks av att ytterligare konkurser och företagsnedläggningar förekommit under det senaste året. På den positiva sidan kan noteras att exporten av hushålls- och prydnadsglas samt belysningsglas år 1970 varit inte obetydligt större än de närmast föregående åren och att på exportförsäljningens område samverkan mellan olika glasbruk har kommit till stånd i ökad utsträckning.

Den år 1970 fastställda anslagsramen för stöd till exportfrämjande åtgärder för den manuellt arbetande glasindustrin under den treåriga försöksperioden utgör 1 500 000 kr. Härav har 575 000 kr. anvisats för innevarande budgetår. Av återstående 925 000 kr. skall enligt Kungl. Maj:ts förslag 500 000 kr. anvisas för budgetåret 1971/72.

I motionen 1971: 1073 begärs att sistnämnda belopp skall ökas till 2 500 000 kr. och att riksdagen dessutom skall hemställa att Kungl. Maj:t för årets riksdag framlägger förslag om ytterligare förstärkningar av stödet till den manuellt arbetande glasindustrin genom dels en anslagshöjning, dels minskad restriktivitet i fråga om användandet av direkta statsbidrag i exportfrämjande syfte.

I nuvarande läge, då stödet till glasindustrin nyligen införts och erfarenheter av dess verkningar saknas, är utskottet inte berett att förorda vare sig någon omedelbar ökning av det anslagsbelopp som föreslagits av Kungl. Maj:t i anslutning till riksdagens beslut föregående år om anslagsram för försöksverksamheten eller en hemställan att Kungl. Maj:t senare i år skall föreslå förstärkningar av stödet. Det må erinras om att riksdagens ställningstagande 1970 innebar att den av Kungl. Maj:t föreslagna anslagsramen inte oväsentligt utvidgades. Utskottet räknar med att de åtgärder som redan vidtagits inom branschen tillsammans med de ytterligare åtgärder som det fortsatta stödet kan stimulera till skall kunna leda till en fortsatt uppgång av glasexporten. I detta sammanhang vill utskottet framhålla att denna export även på annat sätt främjas genom statens försorg. Glasindustrin kan nämligen dra nytta av handelssekreterarorganisationen, som är under utbyggnad. Utskottet har erfarenhet att det handelssekreterarkontor som organiserats i New York med uppgift att i första hand bistå textil- och konfektionsindustrierna och den manuellt arbetande glasindustrin har börjat sin verksamhet och att handelssekreterarkontoret i Zürich har genomfört särskilda studier för att stödja den svenska glasexporten på viktiga marknader i Västeuropa.

Vad gäller motionärens önskemål om minskad restriktivitet i fråga om användandet av direkta statsbidrag i exportfrämjande syfte vill utskottet påminna om de allmänna förutsättningar som i propositionen 1970: 41 angavs för det föreslagna stödet till bl. a. glasindustrin. Direkta bidrag skulle såvitt avsåg exportfrämjande åtgärder ifrågakomma endast för att täcka tröskelkostnader av direkt initialkaraktär, såsom kostnader för marknadsundersökningar och upprättande av marknadsplaner samt kostnader för anpassning eller utveckling av produkter för exportmarknaden, t. ex. designförändringar. Kostnader för upprättande av försäljningsorganisationer i utlandet eller för andra direkt säljstimulerande åtgärder som vidtas av företag eller företagsgrupper borde däremot finansieras med hjälp av statliga låncgarantier. Dessa riktlinjer, som lämnades utan erinran av riksdagen och är normgivande vid kommerskollegiets prövning av bidragsansökningar, betingas bl. a. av Sveriges internationella åtaganden. Direkta statliga subventioner till exportörer hör till de former för statligt exportstöd som bl. a. enligt EFTA-konventionen inte får införas. Utskottet avstyrker sålunda motionen även i dess senast berörda del.

Hushållsporslinsindustrin är, såsom framhålls i motionen 1971: 216, en bransch vilken liksom textil- och konfektionsindustrierna och den manuellt arbetande glasindustrin befinner sig i ett besvärligt läge till följd av bl. a. konkurrens från företag i lågprisländer. Motionärernas förslag är att de stödåtgärder, främst i exportfrämjande syfte, som införts för glasindustrins del skall tillämpas även inom hus-

hållsporslinsindustrin. Utskottet har, särskilt mot bakgrund av den aktuella personalinskränkningen vid det största företaget inom branschen, förståelse för motionärernas synpunkter. Såsom chefen för industridepartementet förra året framhöll i ett interpellationssvar i ämnet avviker dock hushållsporslinsindustrins struktur väsentligt från den manuellt arbetande glasindustrins. Personalinskränkningen har för övrigt av det berörda företaget beräknats icke behöva innebära någon minskning av företagets totala försäljningsvolym; härvidlag har åberopats goda resultat av en pågående bearbetning av exportmarknaden.

Den omständigheten att stödet till textil- och konfektionsindustrierna och den manuellt arbetande glasindustrin uttryckligen givits karaktären av en försöksverksamhet, vars resultat när så kan ske skall utvärderas, talar enligt utskottets mening ytterligare mot motionärernas förslag. Chefen för industridepartementet uttalade emellertid i interpellationssvar att avvisandet i dagsläget av särskilda näringspolitiska insatser för porslinsindustrin inte uteslöt behovet av en kontinuerlig bevakning av utvecklingen inom branschen och en beredskap att ingripa med åtgärder om så skulle visa sig nödvändigt. Utskottet tar fasta på detta uttalande av departementschefen och vill dessutom framhålla att Kungl. Maj:t vid fördelningen av exportstöd ur det ovan under punkten 6 behandlade anslaget Främjande av utrikeshandeln m. m. kan tillgodose önskemål från hushållsporslinsindustrins sida. Utskottet avstyrker sålunda motionärernas yrkande om en framställning till Kungl. Maj:t rörande hushållsporslinsindustrin.

Aberopande vad här anförts hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971: 1073, såvitt den avser medelsanvisning, till *Exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 4 700 000 kr.,
2. att riksdagen i övrigt avslår motionen 1971: 1073 om stöd till glasindustrin,
3. att riksdagen avslår motionen 1971: 216 om stöd till hushållsporslinsindustrin.

10. Täckande av förluster på grund av garantier för lån till textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten B 7, s. 26 f.) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72

1. medger att ramen för statsgaranti för lån till textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin höjs till sammanlagt 17 000 000 kr.,

2. till *Täckande av förluster på grund av garantier för lån till textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin* anvisar ett förslagsanslag av 675 000 kr.

Pris-, konkurrens- och konsumentfrågor

11. Marknadsrådet. Näringsfrihetsombudsmannen. Konsumentombudsmannen. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna C 1—C 3, s. 28—31) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Marknadsrådet* ett förslagsanslag av 612 000 kr.,
2. till *Näringsfrihetsombudsmannen* ett förslagsanslag av 1 401 000 kr.,
3. till *Konsumentombudsmannen* ett förslagsanslag av 1 515 000 kr.

12. Statens pris- och kartellnämnd. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten C 4, s. 31—33) och hemställer

att riksdagen till *Statens pris- och kartellnämnd* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 9 410 000 kr.

13. Statens institut för konsumentfrågor. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna C 5 och C 6, s. 33—36) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1971/72 anvisar

1. till *Statens institut för konsumentfrågor: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 6 736 000 kr.,
2. till *Statens institut för konsumentfrågor: Undersökningar och upplysningsmateriel m. m.* ett reservationsanslag av 374 000 kr.

14. Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning. Kungl. Maj:t har (punkten C 7, s. 36 f.) föreslagit riksdagen att till Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 4 394 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1971: 80 av herr Hclén m. fl. (fp) vari såvitt nu är i fråga hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa att Kungl. Maj:t efter erforderlig utredning framlägger förslag

1. om lagstadgad varu- och tjänstedeklarationsplikt i vissa fall,
2. om utvidgning av hemkonsulentverksamheten enligt i motionen anförda synpunkter,

3. om inrättande av lokala konsumentkommittéer med kommunal förankring och allsidig sammansättning,

4. till lag angående samhällelig auktorisation av vissa garantiförpliktelser enligt i motionen angivna riktlinjer,

5. om bestämmelser för prisangivelser enligt i motionen angivna riktlinjer,

6. om förstärkta resurser till allmänna reklamationsnämnden samt om åtgärder att stärka nämndens ställning,

7. om inrättande av regionala reklamationsnämnder,

8. om förenklade förfaranderegler vid okomplicerade tvistemål, att Kungl. Maj:t skall uppdra åt berörda myndigheter att ta initiativ till en internationell dokumentationscentral för varufakta,

att i motionen anförda synpunkter beaktas vid inrättande av ett konsumentverk,

samt om utgivandet av en konsumentkatalog med i motionen angiven utformning,

dels motionen 1971: 512 av herr Nordgren m. fl. (m, fp) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall hemställa om utredning och förslag syftande till inrättande av regionala avdelningar av allmänna reklamationsnämnden, liksom denna bestående av ordförande med domarkompetens och med företrädare för såväl leverantörs- som konsumentintressena,

dels motionen 1971: 1085 av herr Nygren m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall begära en plan för en successiv utbyggnad av konsumentkommittéerna, varvid samtidigt kommunernas delaktighet i kommittéerna och deras verksamhet beaktas, samt att en prövning sker av kommittéernas behov av ökade resurser för det utätriktade, konsumentupplysande arbetet,

dels motionen 1971: 1094 av fru Sundberg m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa att statens konsumentråd förstärks med fyra representanter för konsumenterna, att statens konsumentråd ålägges att framlägga förslag om sin framtida verksamhet och uppgift, samt att de lokala konsumentkommittéerna utses politiskt.

Såvitt motionen 80 avser utredning om ämnet konsumentkunskap i gymnasieskolan behandlas den av utbildningsutskottet.

Motionerna

Marknadsekonomi bygger, anförts i motionen 1971: 80, på förut-sättningen av ett fritt konsumtionsval. Vissa utvecklingstendenser — reklam och ökat varuutbud i förening, i vissa fall en skenbar produkt-differentiering, koncentration av varuhandeln osv. — har emellertid försvagat konsumenternas ställning på marknaden. Låginkomsttagare,

glesbygdsbefolkning, handikappade m. fl. utgör eftersatta konsumentgrupper. Syftet med vad som föreslås i motionen anges vara att stärka konsumenternas ställning och förändra marknadens funktionssätt på de områden där den inte fungerar tillfredsställande. Som erforderliga åtgärder nämns förstärkt konsumentinformation och konsumentforskning, bättre organisatorisk samordning av konsumentorganen, möjligheter att enklare erhålla rättelse, ökat lagskydd bl. a. vad gäller hemförsäljning samt förbättrad kontakt mellan producenter, detaljister och konsumenter. I fråga om konsumentupplysning diskuteras bl. a. framställning av en konsumentkatalog, som skulle delas ut till samtliga hushåll. Synpunkterna på ett konsumentverk gäller såväl dess organisation — inklusive regional och lokal verksamhet — som verksamhetens inriktning. Konsumentverket bör, hävdas det, av såväl regionalpolitiska som konsumentpolitiska skäl förläggas till en ort utanför Stockholm. Ett överklagandeorgan på det tekniska test- och normarbetets område rekommenderas. Den regionala hemkonsulentverksamheten bör få ökade materiella och personella resurser och inriktas främst på utbildning av lärare och andra opinionsledare. Vad gäller lagstiftning till konsumenternas skydd behandlas införande av en s. k. ångervecka i samband med hemförsäljning, auktorisation av säljarens garantiförbindelser till konsumenter, mera upplysande prisangivelser samt införande av en förenklad handläggning av okomplicerade tvistemål vilken skulle kunna tillämpas i reklamationstvister.

Även motionen 1971: 1094 inleds med principiella synpunkter på konsumentpolitiken. Motionärerna diskuterar i vilken mån samhällelig styrning bör förekomma inom ramen för en fri marknadshushållning. De tar avstånd från tanken på att ett centralt ämbetsverk skulle få befogenheter att fatta beslut på konsumenternas vägnar. En utbyggd konsumentupplysningsverksamhet är enligt deras mening ett väsentligt inslag i konsumentpolitiken. De nuvarande konsumentorganens insatser behandlas. Om konsumentrådet sägs att det i liten utsträckning haft erforderlig nära kontakt med konsumenterna och att det huvudsakligen ägnat sig åt fördelning av anslag till undersökningar m. m. Motionärerna finner detorealistiskt att eventuella förslag från konsumentutredningens sida kan genomföras "inom rimlig tid". De anser det angeläget att de verkliga konsumenterna får ökat inflytande inom konsumentorganen.

I båda de nu nämnda motionerna berörs den pågående försöksverksamheten med lokala konsumentkommittéer. Dessa är ämnet för motionen 1971: 1085, vari uttalas önskemål om ett landsomfattande nät av lokala konsumentorgan, möjligen med någon form av kommunal anknytning men med dominerande inslag av representanter för löntagare och konsumentorganisationerna. Dessa organ skulle kunna bli en förmedlingslänk mellan konsumenterna och de statliga konsumentupplys-

ningsorganen och även kunna spela en roll i priskontrollarbetet. En vidgad konsumentupplysningsverksamhet bör särskilt, säger motionärerna, inriktas på de mest resurssvaga grupperna i samhället.

Liksom i motionen 1971: 80 påtalas i motionen 1971: 512 att allmänna reklamationsnämndens verksamhet speciellt kommit att avse Storstockholmsområdet. Regionala avdelningar borde enligt motionärerna inrättas exempelvis i Göteborg, Malmö och en Norrlandsstad.

Pågående utredningar

Konsumentutredningen (ordförande: landshövding Thure Andersson) tillkallades 1967 för att utreda riktlinjerna för den statliga konsumentupplysningen samt därmed sammanhängande forsknings-, provnings- och undersökningsverksamhet. Verksamhet på detta område bedrivs av statens konsumentråd, statens pris- och kartellnämnd, statens institut för konsumentfrågor och den halvstatliga varudeklarationsnämnden. De riktlinjer som utredningen skall dra upp skall avse verksamhetens målsättning och huvudsakliga inriktning men också dess organisation, arbetsformer, metoder och medel. Utredningen skall söka bilda sig en uppfattning om de skiftande behov av konsumentupplysning som kan tänkas föreligga hos allmänheten samt undersöka frågor om valet av metoder och media för upplysningsarbetet. I fråga om den statliga konsumentupplysnings- och konsumentforskningsverksamhetens organisation skall möjligheterna att i effektivitetsbefrämjande syfte föra samman nu verkande organ eller delar av dem övervägas. Vidare skall prövas om behov föreligger av regionala och lokala organ för att i ökad utsträckning tillvarata konsumenternas intresse.

Utredningen har i december 1969 framlagt en lägesrapport, Synpunkter på den framtida konsumentpolitiken (stencil H 1969: 5).

Sakkunniga rörande lagstiftning om köp av lös egendom (f. d. justitierådet Hjalmar Karlgren och professor Jan Hellner) fick 1967 ett tidigare givet uppdrag utvidgat till att avse en begränsad översyn av köplagen. I tilläggsdirektiv framhölls då att det kan finnas skäl att genomföra vissa lagändringar för att bättre tillgodose konsumenternas intressen. Behovet av särskilda regler till skydd för konsumenterna skall förutsättningslöst prövas av de sakkunniga och därvid bedömas mot bakgrund av de möjligheter till sådant skydd som i övrigt står till buds genom konsumentupplysningsverksamhet, reklamationsnämnder och förhandlingar mellan statliga eller privata organ och näringsorganisationer.

Generalklausulutredningen (professor Jan Hellner) tillkallades av chefen för justitiedepartementet 1970, varvid i direktiven hänvisades till behovet av särskilda skyddsregler för konsumenterna som

avtalskontrahenter. Det framhölls att grundsatserna om avtalsfrihet på förmögenhetsrättens område underkastats vissa inskränkningar, dels genom generellt verkande bestämmelser, s. k. generalklausuler, dels genom olika detaljbestämmelser av tvingande natur. Som exempel nämndes bl. a. bestämmelsen i 8 § lagen om avbetalningsköp att villkor vid sådant köp får jämkas eller lämnas utan avseende om dess tillämpning uppenbarligen skulle strida mot gott affärsskick eller eljest vara otillbörlig. Utredningen skall, såvitt gäller den förmögenhetsrättsliga lagstiftningen, se över förekommande generalklausuler och pröva frågan om en mera omfattande tillämpning av sådana klausuler. Dessa måste, uttalas i direktiven, kunna — vid sidan av näringsrättsliga bestämmelser — självständigt utnyttjas som instrument i strävandena mot ett förstärkt skydd för konsumenterna.

Utskottet

Anslaget under denna rubrik avser till en del statens konsumentråds egna utgifter för avlöningar och omkostnader. I övrigt fördelas det av rådet på olika konsumentforsknings- och konsumentupplysningsändamål. Vad som i propositionen föreslås beträffande medelsanvisning och medelsanvändning tillstyrks av utskottet. Motionerna innehåller härvidlag inga avvikande synpunkter.

Två av motionerna, 1971: 80 och 1971: 1094, tar upp den statliga konsumentpolitiken i stort. Det vidaste syftet har den förstnämnda, vari framförs en rad önskemål om dels konsumentorganens sammansättning och verksamhet, dels lagstiftningen till konsumenternas skydd. Ett par av de organisatoriska önskemålen är närbesläktade med dem som framförs i övriga motioner.

Flertalet av de frågor som behandlas i motionerna faller inom ramen för konsumentutredningens uppdrag. Denna utredning väntas våren 1971 framlägga ett betänkande med förslag som avses utgöra den organisatoriska basen för statens konsumentpolitiska verksamhet. Förslagen omfattar i huvudsak inrättande av ett konsumentverk med ansluten regional organisation och samverkande med kommunala nämnder.

De lokala konsumentkommittéerna, som berörs i motionerna 1971: 80, 1971: 1085 och 1971: 1094, har utredningen i sina direktiv ålagt att ägna uppmärksamhet åt. Innan resultatet av utredningens överväganden på detta område föreligger bör riksdagen enligt utskottets mening icke göra några uttalanden om hur lokala konsumentorgan bör vara organiserade och arbeta.

Allmänna reklamationsnämndens verksamhet, som finansieras av statens konsumentråd med medel ur det här aktuella anslaget, är av försökskaraktär. Vid sin prövning av de statliga konsumentorganens uppgifter och organisation behandlar konsumentutredningen givetvis även reklamationsnämnden. Utskottet avstyrker därför de i motionerna 1971:

80 och 1971: 512 framförda yrkandena att riksdagen nu skall hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag om inrättande av regionala reklamationsnämnder.

Utom de senast berörda punkterna innehåller motionen 1971: 80 även andra förslag rörande frågor som behandlas eller kan beräknas bli behandlade av konsumentutredningen. Särskilt kan nämnas vad motionärerna anför om inrättandet av ett konsumentverk och om utgivandet av en konsumentkatalog. I sistnämnda hänseende föreslår motionärerna inte en utredning utan en omedelbar åtgärd. Eftersom konsumentutredningen har att särskilt undersöka metoder och media för konsumentupplysning bör ett ställningstagande till projektet anstå till dess detta belysts av konsumentutredningen. Likaså finner utskottet det uteslutet att riksdagen skulle föregripa utredningens betänkande i organisationsfrågan med sådana uttalanden om ett konsumentverk som motionärerna föreslår.

Även på lagstiftningsområdet pågår utredningsarbete som syftar till att stärka konsumenternas ställning. Såväl den sedan flera år pågående översynen av köplagen som den förra året igångsatta generalklausulutredningen har uttryckligen motiverats med önskemålet att åstadkomma ett förstärkt skydd för konsumenterna. Något behov av en framställning till Kungl. Maj:t i de lagstiftningsfrågor som berörs i motionen 1971: 80 synes inte föreligga.

På tal om de i motionen skisserade reglerna för prisangivelser vill utskottet erinra om den av statens pris- och kartellnämnd nyligen inledda kampanjen "Klart pris", som syftar till en bättre och klarare prismärkning av varor, bl. a. till underlättande av prisjämförelser.

I motionen 1971: 1094 avslutas genomgången av olika konsumentfrågor med en hänvisning till konsumentutredningens kommande betänkande. Motionärerna anser det emellertid inte vara realistiskt att räkna med att eventuella förslag från utredningens sida kan genomföras inom rimlig tid. I avvaktan på framtida reformer vill de få till stånd en omedelbar förstärkning av statens konsumentråd med fyra representanter för konsumenterna och ett uppdrag till rådet att framlägga förslag om sin framtida verksamhet och uppgift.

Det föreslagna uppdraget till konsumentrådet skulle ålägga rådet att i väsentliga delar dubblera konsumentutredningens arbete. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Åberopande vad här anförts hemställer utskottet

1. att riksdagen till *Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 4 394 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna 1971: 80 och 1971: 1094, båda såvitt avser lokala konsumentkommittéer, samt motionen 1971: 1085,

3. att riksdagen avslår motionen 1971: 80, såvitt den avser inrättande av regionala reklimationsnämnder, samt motionen 1971: 512,
4. att riksdagen avslår motionen 1971: 1094, såvitt den avser statens konsumentråd,
5. att riksdagen i övrigt, såvitt här är i fråga, avslår motionen 1971: 80 angående konsumentpolitiken.

15. Bidrag till Varudeklarationsnämnden. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten C 8, s. 37—39) och hemställer att riksdagen till *Bidrag till Varudeklarationsnämnden* för budgetåret 1971/72 anvisar ett anslag av 1 000 000 kr.

Patent- och registreringsväsendet

16. Patent- och registreringsverket. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten D 1, s. 41—49) och hemställer att riksdagen till *Patent- och registreringsverket* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 32 479 000 kr.

17. Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten D 2, s. 49) och hemställer att riksdagen till *Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

Diverse

18. Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet. Kungl. Maj:t har (punkten F 1, s. 54—57) föreslagit riksdagen att till *Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 5 254 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat *dels* motionen 1971: 437 av herr Helén m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen skall

1. i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att motionen överlämnas till sakkunniga för planering av turistanläggningar och friluftsanordningar m. m. för att dess synpunkter skall bli beaktade i kommitténs fortsatta utredningsarbete, samt

2. för budgetåret 1971/72, utöver i statsverkspropositionen föreslaget bidrag, såsom bidrag till Svenska turisttrafikförbundet anvisa: a. 100 000

kronor avsedda för utvärdering av hittills vunna erfarenheter av utlandskampanjerna, b. 100 000 kronor att inom ramen för förbundets utlandskampanjer användas för försöksverksamhet i Norge och Nederländerna, c. 200 000 kronor till ytterligare förstärkning av "Sverige Nu"-kampanjen och d. 200 000 kronor för täckande av de automatiska kostnadsökningar förbundet måste vidkännas.

dels motionen 1971: 978 av herr Andreasson (c) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla om vidgade direktiv för sakkunniga för planering av turistanläggningar och friluftsområden m. m. så att utredningen kommer att omfatta turistnäringen i hela vårt land, främst med sikte på de enklare och billigare anläggningarna,

dels motionen 1971: 1072 av herr Holmberg m. fl. (m, c) vari hemställs att riksdagen till Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet för budgetåret 1971/72 skall anvisa ett anslag av 6 254 000 kronor,

dels motionen 1971: 1078 av herrar Josefsson i Halmstad (s) och Oskarson (m) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall anhålla om utredning av frågor sammanhängande med turismen avseende dels ökad marknadsföring av Sverige som turistland, dels samordning av turistaktiviteter inom landet med statens medverkan,

dels motionen 1971: 1099 av herrar Åsling (c) och Stjernström (c) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla om utredning av förutsättningarna att genom skilda åtgärder aktivera turistnäringens marknadsinsatser i enlighet med vad i motionen anförts.

Motionerna

I motionen 1971: 1072 påpekas att underskottet i turistbalansen för år 1969 uppgick till 1 200 milj. kr. och för år 1971 beräknas överstiga 2 000 milj. kr. Underskottet ökar trots en betydande uppgång av antalet turister i Sverige både från Norden och från utomnordiska länder. För att Sverige som turistland i högre grad än för närvarande skall kunna attrahera utländska turister och stimulera den inhemska turismen måste enligt motionärerna turistnäringen ges sådana arbetsvillkor att en vidareutveckling och strukturuomvandling kommer till stånd. Det är också nödvändigt att stärka och bygga ut den marknadsföring av turistmål i Sverige som Svenska turisttrafikförbundet driver genom turistiska kampanjer och länderaktioner. Resultatet av dessa kampanjer, inte minst av den första samordnade inrikeskampanjen "Sverige Nu", har enligt motionärerna varit gott. Mot bakgrund härav beklagar motionärerna den nedskärning av det statliga anslaget till "Sverige Nu"-kampanjen som föreslås i statsverkspropositionen. Av den i statsverkspropositionen föreslagna uppräknningen av anslaget till förbundet är, hävdar de, 604 000 kr. att betrakta som omföringsposter och det reella tillskottet sålunda endast 50 000 kr. Detta medför att förbundet kommer att

tvingas skära ner sin verksamhet antingen i Sverige eller vid utlandskontoren. För att detta skall undvikas bör enligt motionärerna bidraget till Svenska turisttrafikförbundet ökas med totalt 1 milj. kr., varav hälften bör användas för kampanjverksamheten och övriga medel disponeras för huvudkontorets och utlandskontorets administration.

Samma syn på turistnäringens betydelse och vikten av att stärka Svenska turisttrafikförbundets resurser som i den nu nämnda motionen kommer till uttryck i motionen 1971: 437. Även i denna understryks att ett ökat statligt bidrag dels till "Sverige Nu"-kampanjen, dels till förbundets allmänna verksamhet är angeläget. Motionärerna framhåller vidare att avfolkningsområden, främst stödområdet men även Öland och Gotland, kan komma att visa sig vara de mest lämpliga för en utbyggnad av turist- och fritidsverksamheten. En satsning på turistnäringen i dessa områden skulle genom den sysselsättningsskapande effekten verksamt kunna bidra till att minska utflyttningen. Motionärerna uttalar att det är angeläget att de sakkunniga för planering av turistanläggningar och friluftsområden m. m. snarast undersöker olika möjligheter att bygga ut turistnäringen på Öland och Gotland.

Det höga kostnadsläget i Sverige och den satsning som har gjorts på turistanläggningar av hög standard är enligt motionen 1971: 978 bidragande orsaker till ökningen av de svenska turistresorna utomlands. Med hänsyn till att det stora flertalet av dagens turister har begränsade medel bör, anser motionären, satsningen i högre grad än hittills inriktas på billigare turistanläggningar, t. ex. turistbyar och stuganläggningar. Det påpekas att statligt lokaliseringsstöd i form av lån för ny-, till- och ombyggnad av turistanläggning utgår endast inom stödområdet samt att lokaliseringsstöd hittills inte beviljats till campinganläggningar och endast i begränsad utsträckning till semesterbyar och skidliftar. Vidare erinras om att de sakkunniga för planering av turistanläggningar och friluftsområden har i uppdrag att undersöka om stöd bör lämnas till enklare och billigare turistanläggningar samt om lokaliseringsstöd skall kunna medges även till turistanläggningar utanför stödområdet. Motionären uttalar att generellt stöd t. ex. i form av lånegarantier eller räntefria lån bör kunna lämnas till enklare turistanläggningar över hela landet.

I motionen 1971: 1078 framhålls att en ökning av antalet turister från andra länder till Sverige bör eftersträvas bl. a. för att minska underskottet i turistbalansen. Den omfattande verksamhet som Svenska turisttrafikförbundet och andra organisationer bedriver för att marknadsföra Sverige som turistland är enligt motionärerna betydelsefull. De

ifrågasätter dock om inte denna verksamhet ytterligare kan förbättras. Motionärerna erinrar om att turistorganisationen företer en splittrad bild och att insatser för att främja turistnäringen f. n. görs av olika organisationer och kommuner utan större samordning. En satsning på turistnäringen är ofta betingad av lokaliseringpolitiska hänsyn eller av näringslivsförändringar med därav föranledda kommunalekonomiska problem. Motionärerna uttalar att en samordning av verksamheten är nödvändig dels för att undvika felinvesteringar, dels för att åstadkomma en prioritering av attraktiva turistmål.

En ökad satsning på turistnäringen skulle enligt motionen 1971: 1099 kunna bidra till att förbättra bytesbalansen. En utbyggnad av turistnäringen skulle vidare genom dess lokalisering kunna medverka till en bättre regional balans. Motionärerna förklarar sig vara medvetna om att Sveriges geografiska belägenhet, klimat och allmänt höga kostnads-läge medför vissa begränsningar i möjligheterna att utveckla turistnäringen. Inom tre områden borde dock samhället kunna öka sina insatser för att främja en önskvärd utveckling. För det första borde turistnäringen bli jämställd med industriell verksamhet beträffande lokaliseringsstöd och övriga samhällseliga finansieringsmöjligheter. En investeringsverksamhet som stöddes med statliga bidrag bör, framhåller motionärerna, bli föremål för en noggrann planering med hänsyn till de marknadsmässiga förutsättningarna. För det andra understryks marknadsföringens betydelse för turistnäringens utveckling. För att Sverige skall kunna hävda sig som turistland i den internationella konkurrensen fordras betydligt större insatser än vad som förekommer f. n.; motionärerna ifrågasätter om inte ett särskilt marknadsföringsföretag bör tillskapas. För det tredje hävdas att utbildningen av i turistnäringen sysselsatt arbetskraft på skilda nivåer bör byggas ut. De utbildningsfrågor som aktualiseras i motionen behandlas av utbildningsutskottet.

Pågående utredningar

I direktiven till de 1968 tillkallade sakkunniga för planering av turistanläggningar och friluftsområden m. m. (ordförande: riksdagsman Arne Pettersson) erinras inledningsvis om de statliga insatserna för turism och fritidsliv.

Statligt stöd till turism utgår bl.a. genom de medel som anvisas till Svenska turisttrafikförbundet. Det lokaliseringsstöd som staten ger till uppförande av turistanläggningar för att främja sysselsättningen har i betydande utsträckning bidragit till en utbyggnad av turistnäringen i stödområdena. Härtill kommer de statliga garantilånen för hotellbyggen. Från fonden för friluftslivets främjande lämnas bidrag till olika slag av friluftsanläggningar. Medlen är i första hand avsedda för anläggningar

som uppförs med kommun som huvudman. Det största statliga stödet till friluftsanläggningar utgår emellertid från anslagen till beredskapsarbeten som disponeras av arbetsmarknadsstyrelsen. Särskilda bidrag utgår till byggande av småbåtshamnar.

I direktiven uttalas att det är av vikt att de anslagna medlen används så effektivt som möjligt samt att insatserna görs på ett sådant sätt att de kommer så många människor som möjligt till del och att olika konsumenters önskemål tillgodoses. De sakkunniga har i uppdrag att utarbeta och successivt lägga fram förslag rörande lokalisering och utformning av anläggningar och områden för turism och friluftsliv. I sitt arbete bör de sakkunniga, uttalas det, sträva efter att skapa arbetstillfällen inom sysselsättningssvaga regioner. Utredningsuppdraget avser därför särskilt Norrland. En inventering av vilka områden som kan anses lämpliga för anläggningar för turism och friluftsliv bör utföras. Denna kan avse såväl mark som redan säkerställt för friluftssändamål som annan lämplig mark.

I utredningsuppdraget ingår även att undersöka huruvida befintliga hotellanläggningar kan anses tillräckliga eller om nybyggnader i vissa fall bör ske. Som utgångspunkt skall gälla att anläggningarna skall ha möjlighet att fungera på ekonomiskt riktiga grunder. Olika former för huvudmannaskap för områden och anläggningar bör undersökas.

Kommittén skall vidare överväga om den nuvarande marknadsföringen av områden och anläggningar är effektivt upplagd och i annat fall lägga fram förslag om erforderliga förbättringar.

De sakkunniga har genom tilläggsdirektiv utfärdade i maj 1970 fått i uppdrag att utreda frågan om utformningen m. m. av det statliga lokaliseringsstödet till turismnäringen. Utgångspunkten för detta arbete anges böra vara att lokaliseringsstöd endast får utgå då en ökning av sysselsättningsmöjligheterna eller serviceunderlaget på en ort bedöms som angelägen. De sakkunniga bör särskilt undersöka om stöd bör lämnas till enklare och billigare anläggningar av typ stugbyar o. d., dvs. anläggningar som bättre motsvarar efterfrågan från bredare befolkningsgrupper. Därjämte bör prövas om stöd också bör utgå till sådana gemensamma anläggningar som är av positiv betydelse för turismens utveckling inom de här avsedda områdena.

De sakkunniga skall vidare pröva huruvida skäl föreligger att i särskilda fall medge lokaliseringsstöd även till turistanläggningar utanför det allmänna stödområdet. Även samordningen mellan lokaliseringsstöd, lånegarantier och beredskapsarbeten samt övrigt statligt stöd till turistanläggningar skall ses över av de sakkunniga.

Glesbygdsutredningen (ordförande: landshövding Hans Gustafsson) tillkallades år 1969 för att utreda glesbygdsproblemen. En väsentlig uppgift för utredningen blir, enligt direktiven, att på grundval

av det forskningsarbete som utförts på initiativ av expertgruppen för regional utredningsverksamhet kartlägga glesbygdsproblemen och lägga fram förslag till mera långsiktiga lösningar av dessa. I detta arbete har de sakkunniga bl. a. att överväga och lägga fram förslag till sådana samsättningskapande åtgärder som inte har direkt lokaliseringsspolitisk innebörd. Det framhålls särskilt att utredningen bör hålla kontakt med de sakkunniga för planering av turistanläggningar och friluftsområden m. m.

Utskottet

Den statliga insatsen i Svenska turisttrafikförbundet, det centralt ansvariga organet för den turistvärvande verksamheten, har kraftigt ökat under senare år. Staten bidrar nu med ca 95 % av medlen till förbundets finansiering. För innevarande budgetår har till förbundet anvisats 4 600 000 kr. från detta anslag och 154 000 kr. från anslaget Turistpropaganda i Amerikas förenta stater. Därutöver har förbundet fått årliga anslag från kollegiet för Sverige-information i utlandet. Under 1970 har 600 000 kr. anvisats av särskilda fondmedel för en särskild kampanj, "Sverige Nu", som syftar till att dra uppmärksamheten till de möjligheter till semester i Sverige som bör kunna utgöra alternativ till en del av svenskarnas utlandsresor. Villkoret för medelsanvisningen har varit att andra intressenter satsat minst samma belopp.

I propositionen uttalas att kampanjen bör fortsätta under åren 1971 och 1972. En förutsättning skall dock vara att turistnäringen ökar sin andel av kostnaderna för kampanjen. För år 1971 har 400 000 kr. anslagits av fondmedel. För år 1972 beräknas samma belopp, varav 300 000 kr. anvisas över riksstaten.

Kungl. Maj:t föreslår att anslaget räknas upp med 654 000 kr. I denna medelsanvisning inräknas en anslagspost om 154 000 kr. till turistpropaganda i Amerikas förenta stater. För detta ändamål har hittills anvisats medel över ett särskilt anslag, vilket nu föreslås utgå.

I två motioner hemställs om ökat anslag till Svenska turisttrafikförbundet. Motionen 1971: 1072 går ut på en höjning om totalt 1 milj. kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag, medan i motionen 1971: 437 hemställs om ytterligare 600 000 kr. till förbundets olika verksamheter.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är synnerligen väsentligt att turistnäringen stimuleras i syfte såväl att främja inlands-turismen som att öka antalet turister från utlandet. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om de i det föregående redovisade utredningarna. Frågor om stimulans av turistnäringen, om marknadsföringen av turistmål i Sverige och om turistväsendets organisation, är f. n. föremål för utredning. Med hänsyn härtill samt till den kraftiga ökningen under senare år av det statliga bidraget till Svenska turisttrafikförbundet biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag i fråga om förevarande anslag

och avstyrker sålunda motionen 1971: 1072 samt motionen 1971: 437 i förevarande del.

Ett flertal motionsyrkanden med anknytning till de i det föregående redovisade utredningarna har lagts fram.

I motionen 1971: 1078 hemställs om utredning rörande dels ökad marknadsföring av Sverige som turistland, dels samordning av turistaktiviteter inom landet med statens medverkan. Enligt vad utskottet kan finna ingår prövning av dessa frågor i uppdraget till de sakkunniga för planering av turistanläggningar och friluftsområden. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motionen.

I motionen 1971: 978 hemställs om vidgade direktiv för sakkunniga för planering av turistanläggningar och friluftsområden m. m. Motionärens förslag tar sikte på att utredningsuppdraget skall omfatta turistnäringen i hela landet och då främst de enklare och billigare anläggningarna. Motionären framhåller att de sakkunnigas utredningsuppdrag omfattar dessa frågor. Utredningen avser enligt vad utskottet erfarit att lägga fram förslag om en utbyggnad av det slag motionären avser. Utskottet finner därför inte anledning att tillstyrka motionen.

I motionen 1971: 437 redovisas synpunkter som enligt motionärernas mening bör beaktas när det gäller att utveckla turistnäringen. Motionärerna hemställer att motionen i denna del överlämnas till de sakkunniga för planering av turistanläggningar och friluftsområden m. m. Utskottet har inhämtat att de frågor som tas upp i motionen redan är föremål för de sakkunnigas uppmärksamhet. Motionsyrkandet bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vad beträffar hemställan i motionen 1971: 1099 om utredning av förutsättningarna för att enligt i motionen anförda synpunkter genom skilda åtgärder aktivera turistnäringens marknadsinsatser, får utskottet framhålla att dessa synpunkter ingår i de nyss nämnda sakkunnigas utredningsuppdrag. Utskottet finner därför inte anledning att tillstyrka motionen.

Aberopande vad här anförts hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971: 437 i vad den avser medelsanvisning samt motionen 1971: 1072 till *Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet* för budgetåret 1971/72 anvisar ett anslag av 5 254 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen 1971: 437 i vad den avser överlämnande av motionen till sakkunniga för planering av turistanläggningar och friluftsanordningar m. m.,
3. att riksdagen avslår motionen 1971: 978 om utredning angående turistnäringen,
4. att riksdagen avslår motionen 1971: 1078 om vissa utredningar angående turistnäringen,

5. att riksdagen avslår motionen 1971: 1099 angående marknadsföringen av turistnäringen.

19. **Kostnader för vissa nämnder m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten F 2, s. 57 f.) och hemställer att riksdagen till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisar ett förslagsanslag av 30 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Fonden för låneunderstöd

20. **Lån till nordiska industrialiseringsfonden till förmån för Island.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten V: 9, s. 60) och hemställer att riksdagen till *Lån till nordiska industrialiseringsfonden till förmån för Island* för budgetåret 1971/72 anvisar ett investeringsanslag av 7 000 000 kr.

Stockholm den 9 mars 1971

På näringsutskottets vägnar

INGVAR SVANBERG

Närvarande

vid behandlingen av punkterna 1—8, 10—13 och 15—20: herrar Svanberg (s), Regnéll (m), Bengtsson i Landskrona (s), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Haglund (s), Andersson i Storfors (s), Gustafsson i Byske (c), Rask (s), Holmberg (m), Wååg (s), Sjönell (c), Svensson i Malmö (vpk), Jonsson i Husum (s) och Rydén (fp);

vid behandlingen av punkten 9: herrar Svanberg (s), Regnéll (m), Bengtsson i Landskrona (s), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Haglund (s), Andersson i Storfors (s), Gustafsson i Byske (c), Rask (s), Wååg (s), Sjönell (c), Svensson i Malmö (vpk), Jonsson i Husum (s), Rydén (fp) och Hovhammar (m);

vid behandlingen av punkten 14: herrar Svanberg (s), Regnéll (m), Bengtsson i Landskrona (s), Börjesson i Glömminge (c), Haglund (s), Andersson i Storfors (s), Gustafsson i Byske (c), Rask (s), Holmberg (m), Svensson i Malmö (vpk), Jonsson i Husum (s), Rydén (fp), Möller i Göteborg (fp), fru Hansson (s) och fru Hambræus (c).

Reservationer

1. vid *punkten 6* (Främjande av utrikeshandeln m. m.) såvitt gäller *kollegiet för Sverige-information i utlandet* av herrar Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c), Holmberg (m), Sjönell (c) och Rydén (fp), som anser

dels att det avsnitt på s. 7 i utskottets yttrande som börjar med "Utskottet vill erinra" och slutar med "således motionen 1971: 1060" bort utbytas mot ett avsnitt av följande lydelse:

"Utrikeshandelns betydelse för det svenska näringslivet och den hårda internationella konkurrensen på de viktigaste exportmarknaderna nödvändiggör ytterligare exportfrämjande insatser. Därvid bör särskilt de mindre och medelstora företagens möjligheter att öka sin export uppmuntras och stödjas. Exportrådet för den mindre industrin har hemställt om en höjning av anslaget med 313 000 kr. för kommande budgetår. Departementschefen har godtagit en uppräknig med 250 000 kr. Utskottet finner det välmotiverat att exportrådet får hela den begärda anslagshöjningen och sålunda ett bidrag av totalt 928 000 kr. Härigenom kan också yrkandet i motionen 1971: 1060 om medel för en tjänst vid exportrådet för uppsökande och rådgivande verksamhet anses bli tillgodosett.

Kollegiet för Sverige-information i utlandet har för budgetåret 1971/72 begärt en uppräknig av anslaget med 2,6 milj. kr. I propositionen föreslås på denna punkt ett i stort sett oförändrat anslagsbelopp. Utskottet ansluter sig till motionärernas uppfattning att ytterligare medel om 1 milj. kr. bör ställas till kollegiets förfogande främst för sådana konkreta exportfrämjande projekt som föreslagits av Sveriges allmänna exportförening och exportrådet för den mindre industrin och tillstyrker sålunda motionen 1971: 102."

dels att utskottet under 2 bort hemställa

"2. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen 1971: 1060 samt med bifall till motionen 1971: 102 till *Främjande av utrikeshandeln* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 9 080 000 kr."

2. vid *punkten 9* (Exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin) såvitt gäller *glasindustrin* av herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c), Sjönell (c), Rydén (fp) och Hovhammar (m), som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande som börjar på s. 11 med "Det statliga stödet" och slutar på s. 12 med "senast berörda del" bort utbytas mot ett avsnitt av följande lydelse:

”Det statliga stödet till exportfrämjande åtgärder för den manuellt arbetande glasindustrin ingår i ett försöksprogram omfattande tre budgetår, av vilka det nu löpande är det första. Den år 1970 fastställda anslagsramen för detta stöd under den treåriga försöksperioden utgör 1 500 000 kr. Härav har 575 000 kr. anvisats för innevarande budgetår. Av återstående 925 000 kr. skall enligt Kungl. Maj:ts förslag 500 000 kr. anvisas för budgetåret 1971/72.

När den manuellt arbetande glasindustrin år 1969 inför industridepartementet framlade sin syn på den sannolika framtida utvecklingen inom branschen underströk man särskilt nödvändigheten av en väsentlig exportökning om branschen skulle kunna bibehålla en rimlig sysselsättningsnivå. Branschen förordade ett exportstöd på totalt 8 milj. kr. under en femårsperiod. Genom den kraftiga reduktion av branschens yrkanden som statsmakterna gjorde har möjligheterna till ett samlat effektivt exportarbete blivit starkt beskurna.

Att branschen nu befinner sig i ett bekymmersamt läge bestyrks av att ytterligare konkurser och företagsnedläggningar förekommit under det senaste året. Den ökning av exporten av hushålls- och prydnadsglas samt belysningsglas som ägt rum under 1970 har varit otillräcklig men utgör ett incitament till ansträngningar att ytterligare utveckla exporten.

Inom branschen har under de senaste åren vidtagits ett flertal åtgärder i syfte att få fram effektivare produktionsenheter och en mera slagkraftig bearbetning av exportmarknaden. De hittillsvarande åtgärderna är dock otillräckliga. Avsevärt ökade insatser i fråga om produktutveckling och marknadsföring är erforderliga. Glasindustrin saknar emellertid ekonomiska resurser för de investeringar som är nödvändiga i detta sammanhang.

I motionen 1971: 1073 begärs en ökning av det anslagsbelopp som Kungl. Maj:t föreslagit för stöd till exportfrämjande åtgärder för den manuellt arbetande glasindustrin. Utskottet finner liksom motionären en anslagsökning angelägen och föreslår att det i propositionen föreslagna beloppet höjs med ytterligare 500 000 kr. till 1 milj. kr.

I motionen föreslås vidare en minskad restriktivitet i fråga om användande av direkta statsbidrag i exportfrämjande syfte. De riktlinjer för bidragsgivningen som fastställdes 1970 innebär att direkta bidrag till exportfrämjande åtgärder skall ifrågakomma endast för att täcka tröskelkostnader av direkt initialkaraktär. Innebörden härav utvecklades närmare i propositionen. Den huvudprincip som riktlinjerna ger uttryck åt bör enligt utskottets mening förbli gällande även framgent. En något större frihet för kommerskollegium att vid prövningen av bidragsansökningar göra en totalbedömning av de aktuella projekten och stödja dessa även om de innefattar direkt säljstimulerande åtgärder av

typen upprättande av försäljningsorganisationer i utlandet synes dock kunna vara förenlig med denna princip.”

dels att utskottet under 1 och 2 bort hemställa

”1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen 1971: 1073, såvitt den avser medelsanvisning, till *Exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin* för budgetåret 1971/72 anvisar ett reservationsanslag av 5 200 000 kr.

2. att riksdagen, i anledning av motionen 1971: 1073 i övrigt, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet ovan anfört om bidragsgivningen till glasindustrin.”

3. vid *punkten 14* (Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning) såvitt gäller *lokala konsumentkommittéer* av herrar Regnéll (m), Holmberg (m), Rydén (fp) och Möller i Göteborg (fp), som anser

dels att det stycke på s. 18 i utskottets yttrande som börjar med ”De lokala konsumentkommittéerna” och slutar med ”organiserade och arbete” bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

”De lokala konsumentkommittéerna, vilka berörs i motionerna 1971: 80, 1971: 1085 och 1971: 1094, har såsom motionärerna framhåller gett positiva erfarenheter. Den förestående utbyggnaden av organisationen på konsumentområdet bör innefatta inrättandet av lokala konsumentkommittéer inom kommunens ram, dvs. av samma typ som socialnämnd och nykterhetsnämnd etc. Sådana kommittéer med allsidig sammansättning och bred politisk förankring torde bl. a. framgångsrikt kunna föra konsumenternas talan vid behandlingen av kommunala planfrågor. Såsom lokala kontaktorgan för ett centralt konsumentverk kan de spela en viktig roll både genom att förmedla lokala erfarenheter och synpunkter till konsumentverket och genom att bidra till en effektiv spridning av upplysningsmaterial från konsumentverket. Det är enligt utskottets mening angeläget att de nu anförda synpunkterna blir beaktade vid utarbetande av det förslag till organisation för handläggning av konsumentfrågor som skall föreläggas riksdagen.”

dels att utskottet under 2 bort hemställa:

”2. att riksdagen med bifall till motionerna 1971: 80 och 1971: 1094, båda såvitt de avser lokala konsumentkommittéer, samt i anledning av motionen 1971: 1085 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet ovan anfört om inrättande av lokala konsumentkommittéer.”

4. vid *punkten 14* (Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning) såvitt gäller *regionala reklamationsnämnder* av herrar Regnéll (m), Holmberg (m), Rydén (fp) och Möller i Göteborg (fp), som anser

dels att det stycke i utskottets yttrande som börjar på s. 18 med "Allmänna reklamationsnämndens verksamhet" och slutar på s. 19 med "regionala reklamationsnämnder" bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

"Allmänna reklamationsnämndens verksamhet, som finansieras av statens konsumentråd med medel ur det här aktuella anslaget, är av försökskaraktär. De hittillsvarande erfarenheterna ger vid handen att det föreligger ett påtagligt behov av denna möjlighet till billig och snabb handläggning av reklamationsärenden. Då allmänhetens kännedom om nämnden ännu är begränsad är det välbefogat att nämnden får möjlighet att sprida ökad information om sina uppgifter och ställningstaganden. Den ökning av resurserna som även i övrigt synes ofrånkomlig bör, för att verksamheten i ökad utsträckning skall komma andra delar av landet än Stockholmsregionen till godo, innefatta inrättande av regionala reklamationsnämnder av samma typ som den nuvarande nämnden. Utskottet tillstyrker sålunda de yrkanden angående allmänna reklamationsnämnden som förekommer i motionerna 1971: 80 och 1971: 512."

dels att utskottet under 3 bort hemställa

"att riksdagen med bifall till motionen 1971: 80 i ifrågavarande del och motionen 1971: 512 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet ovan anfört om allmänna reklamationsnämnden och om regionala reklamationsnämnder".

5. vid *punkten 14* (Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning) såvitt i övrigt gäller motionen 1971: 80 angående *konsumentpolitiken* av herrar Rydén (fp) och Möller i Göteborg (fp), som anser

dels att det avsnitt på s. 19 i utskottets yttrande som börjar med "Utom de senast" och slutar med "underlättande av prisjämförelser" bort utbytas mot ett avsnitt av följande lydelse:

"Motionen 1971: 80, som nu berörts i några detaljpunkter, innehåller preciserade önskemål i en rad viktiga konsumentfrågor. Till en del rör det sig om ämnen som torde komma under Kungl. Maj:ts prövning när en proposition skall utarbetas på grundval av konsumentutredningens förslag. De lagstiftningsspörsmål som motionärerna tar upp torde i huvudsak falla utanför konsumentutredningens verksamhetsfält. Utskottet vill erinra om att en likartad översikt över konsumentpolitiska problem förra året framlades i motionerna 1970: I: 215 och 1970: II: 250.

Motionärerna redovisar utförligt de principiella utgångspunkter på vilka de anser att konsumentpolitiken bör bygga. Ett fritt konsumtionsval utgör en grundläggande förutsättning, vars fulla förverkligande kräver bl. a. större jämlikhet i fråga om människornas möjligheter att ställa an-

språk och tillfredsställa sina behov. En rad omständigheter som försvagar konsumenternas inflytande anges, och det konstateras att marknadshushållningen — trots sina obestridliga fördelar — i vissa hänseenden fungerar bristfälligt, vilket motiverar att samhället bl. a. genom lagstiftning ger konsumenterna ökade möjligheter att hävda sig. Motionärerna fäster uppmärksamheten på ett antal eftersatta konsumentgrupper — de äldre, de handikappade, de icke svensktalande invandrarna och glesbygdsbefolkningen — vilka konsumentpolitiken särskilt bör stödja. Konsumentpolitiken måste, framhålls det, verka på ett flertal olika plan. Utskottet kan i allt ansluta sig till de principer som motionärerna ger uttryck åt.

Motionärernas förslag berör, såvitt nu är i fråga, följande punkter. Den statliga konsumentverksamheten bör koncentreras till ett konsumentverk med den inriktning, organisation och lokalisering som anges i motionen. Lagstadgad varu- och tjänstedeklarationsplikt bör införas på områden som är väsentliga från konsumentsynpunkt. Initiativ till en internationell dokumentationscentral för varufakta bör tas från svenskt håll. Hemkonsulentorganisationen bör byggas ut och få delvis ändrade uppgifter. Bestämmelser för utformningen av prisangivelser bör utfärdas. Garantiförbindelser bör efter granskning från konsumentsynpunkt kunna förses med statlig auktorisation. Förenklade förfaranderegler bör införas för okomplicerade tvistemål på konsumentområdet.

Utskottet instämmer helt i dessa krav och i den motivering för dem som motionärerna anför. Vissa av de begärda reformerna torde behöva förberedas genom ytterligare utredningsarbete. Detta bör i så fall genomföras snarast. Till stor del är det emellertid fråga om åtgärder som kan vidtas utan dröjsmål eller om grundsatser som bör prägla den omdaning av den statliga konsumentorganisationen som nu förcestår.

Bland projekt som bör kunna förverkligas tämligen omgående vill utskottet särskilt nämna utarbetandet av en informativ konsumentkatalog att utdelas till alla hushåll. En sådan publikation kommer givetvis att behöva revideras kontinuerligt; ett snabbt förverkligande av projektet skulle ge värdefulla erfarenheter som grundval för en ytterligare förbättrad konsumentinformation. En dylik katalog vore ett viktigt medel för upplysning och stöd åt konsumenterna och skulle — tillsammans med alla de övriga medel som föreslås — medverka till att inte minst de eftersatta konsumentgrupper som nämnts ovan skulle få ett välbehövligt informationsbehov fyllt.

Utskottet vill med kraft understryka att de förslag som konsumentutredningen kan komma att framlägga bör bli föremål för skyndsam behandling.”

dels att utskottet under 5 bort hemställa

”5. att riksdagen med bifall i övrigt till motionen 1971: 80, såvitt här är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskot-

tet i anslutning till motionen anført angående konsumentpolitiken.”

6. vid punkten 18 (Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet) såvitt gäller medelsanvisningen av herrar Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c), Holmberg (m), Sjönell (c) och Rydén (fp), som anser

dels att det stycke på s. 25 i utskottets yttrande som börjar med ”Utskottet delar motionärernas” och slutar med ”i förevarande del” bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

”Utskottet ansluter sig till motionärernas uppfattning om vikten av att den svenska turistnäringen byggs ut. Samhällsekonomiska såväl som allmänt sociala skäl talar för en ökad satsning på Sverige som turistland.

Svenska turisttrafikförbundet söker genom turistkampanjer, bl. a. den samordnade inrikeskampanjen ”Sverige Nu”, samt länderaktioner öka intresset för turistmål i Sverige. Det står klart för utskottet att väsentligt större resurser måste ställas till förfogande om Turisttrafikförbundet skall kunna följa upp tidigare satsningar och bygga ut dessa. Utskottet ansluter sig därför till förslaget om en uppräknig av medelsanvisningen med 1 milj. kr. i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag. Detta belopp bör tas i anspråk så att i första hand hälften används för en utbyggnad av kampanjverksamheten.”

dels att utskottet under 1 bort hemställa:

- ”1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen 1971: 437 såvitt den avser medelsanvisning samt med bifall till motionen 1971: 1072 till *Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet* för budgetåret 1971/72 anvisar ett anslag av 6 254 000 kr.”

7. vid punkten 18 (Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet) såvitt gäller utredning om turistnäringen av herrar Börjesson i Glömminge, Gustafsson i Byske och Sjönell (alla c), som anser

dels att det stycke på s. 26 i utskottets yttrande som börjar med ”Vad beträffar hemställan” och slutar med ”att tillstyrka motionen” bort utbytas mot ett stycke av följande lydelse:

”Vad beträffar hemställan i motionen 1971: 1099 om utredning av förutsättningarna för att enligt i motionen framförda synpunkter genom skilda åtgärder aktivera turistnäringen vill utskottet erinra om att frågor rörande turistnäringen f. n. är föremål för utredning. De synpunkter som anförs i motionen bl. a. rörande investerings- och kapitalfrågor finner utskottet vara av värde för den framtida planeringen av turismen i Sverige. Med hänsyn till det övergripande utredningsuppdrag som tilldelats de sakkunniga för planering av turistanläggningar och friluftsom-

råden m. m. är det enligt utskottets mening angeläget att de sakkunniga upptar de synpunkter som framförs i motionen till ingående prövning. För att så skall ske bör motionerna överlämnas till utredningen.”

dels att utskottet under 5 bort hemställa:

”5. att riksdagen i anledning av motionen 1971: 1099 hos Kungl. Maj:t hemställer att motionen för beaktande överlämnas till de sakkunniga för planering av turistanläggningar och friluftsområden m. m.”